

Template for summary record

Title session: Drug system challenge 3: Access to medicines: the effects of political economy?

Session Rapporteur Team

1. Dr. Somying Pumtong
2. Ms. Kamonwan Kiewnin

Summary:

1. Key message of the session

เศรษฐศาสตร์การเมือง (Political economy) สามารถอธิบายได้จากมุมมองที่หลากหลาย แต่ในภาพรวมคือการมองผ่านประเด็นใดประเด็นหนึ่งมากกว่าการโฟกัสเพียงด้านเดียว โดยเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นมองว่าประเด็นเศรษฐศาสตร์และการเมืองไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งจะมีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อระบบยา

นอกจากนี้ เศรษฐศาสตร์การเมือง (Political economy) ยังถูกอธิบายจากมุมมองอื่นๆ เช่น มุมมองทางการทูตจะให้ความสำคัญกับสามส่วนคือ 1) Politics 2) Economics 3) Diplomacy โดยทั้งสามส่วนต้องมีการ balance กัน ในขณะที่มุมมองด้านทรัพย์สินทางปัญญามองว่า เศรษฐศาสตร์การเมือง คือบทบาทของรัฐบาลที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ในกรณีของการเข้าถึงยากี่ควรจะมีให้ครบทุกด้าน คือ ทั้งด้านการค้า ทรัพย์สินทางปัญญาและการสาธารณสุข

ในประเด็นดังกล่าวจะสามารถเห็นความเชื่อมโยงขององค์การระหว่างประเทศที่ร่วมกันหาทางออกในประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาและการสาธารณสุขได้จากการที่ องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การการค้าโลก (WTO) และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ร่วมกันกำหนดทิศทางของนโยบายร่วมกันทำให้เกิดความสอดคล้องของนโยบาย (policy coherence) ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องตระหนักคือ

- 1) Public health = Human right
- 2) ระบบทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มแข็งคือการคุ้มครองผู้คิดค้น,วิจัย
- 3) International agreement มีไว้เพื่อความสมดุลระหว่างการประชาชนเข้าถึงเทคโนโลยี และการคุ้มครองผู้คิดค้นและประดิษฐ์

ตัวอย่างที่วิทยากรนำเสนอ คือการเข้าถึงวัคซีนมะเร็งปากมดลูก นั้นมีข้อจำกัดจากหลายปัจจัยเช่น สถานการณ์ supply ที่ไม่พอแต่ demand เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ, ราคาที่สูงมากจากการที่เป็น oligopoly, และค่าขนส่งในการกระจาย (delivery cost) วัคซีนในบางประเทศ รวมไปถึงการขาดผู้นำระดับโลกในการผลักดันการเข้าถึงวัคซีน อย่างไรก็ตาม Root cause ของปัญหา คือ political economy ในการผลักดันการเข้าถึงวัคซีน

2. Major problems & issues raised / discussed -

3. Suggested solutions

ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ การเมืองเกิดได้เกินระดับประเทศ ดังนั้นการจะทำเรื่องเข้าถึงยาโดยขับเคลื่อนในระดับประเทศนั้นจะไม่เพียงพอแต่ต้องมีการขับเคลื่อนผ่านระดับโลก (Global) ซึ่งการดำเนินการใดใดต้องพิจารณาว่าการเคลื่อนไหวนั้นจะทำเพื่อใคร จะได้ว่าแนวทางดำเนินการดำเนินงานจะขับเคลื่อนอย่างไร และประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือ “เศรษฐศาสตร์การเมือง”

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นตัวอย่างที่ดีต่อประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในด้านการได้รับประโยชน์ทางด้านสาธารณสุขจากเวทีการเจรจาก็ตาม แต่ในมุมมองของนักการทูตนั้นการเข้าใจการเมือง และอำนาจในเวทีเจรจา จะทำให้เข้าใจทิศทางการขับเคลื่อนประเด็นได้มากขึ้นเช่นกัน ประเทศไทยจึงต้องเลือกบทบาทที่เหมาะสมในเวทีเจรจาระหว่างประเทศเพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบ

ประเด็นเรื่อง TRIPS and TRIPS flexibility สำหรับประเทศไทยเอง ก็มีการเปิดโอกาสให้ใช้มาตรการความยืดหยุ่นของทริปส์ ที่เปิดช่องให้สาธารณสุขเข้าถึงนวัตกรรมนั้นได้ ซึ่งความยืดหยุ่นนั้นสะท้อนผ่านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ ความพยายามของประเทศกำลังพัฒนาจะเห็นได้ชัดเจนผ่าน Doha Declaration on TRIPS and Public Health ดังนั้นแม้จะมีประเด็นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในการคุ้มครองผู้ประดิษฐ์ แต่ก็มีมาตรการยืดหยุ่นของทริปส์ในการเปิดช่องเพื่อคุ้มครองสาธารณสุขเช่นกัน มากไปกว่านั้นประเทศกำลังพัฒนายังมี ผ่าน Doha Declaration on TRIPS and Public Health ที่ช่วยผ่อนปรนกฎที่มากกว่ามาตรการความยืดหยุ่นของทริปส์ เช่น การยอมให้ทำ CL เพื่อส่งออกเพื่อให้ประเทศที่ไม่มีกำลังการผลิตได้รับความช่วยเหลือจากประเทศที่สามารถผลิตได้ด้วย

กรณีตัวอย่างที่สะท้อนประเด็นทางการเมืองซึ่งกระทบการสาธารณสุข

- 1) การใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา (Compulsory licensing : CL) ในปี 2549-2551 กับยา 7 รายการ ซึ่งมีการเตรียมการที่ชัดเจน ตัดสินใจในช่วงเวลาที่เหมาะสมและดำเนินการร่วมกันกับภาคประชาชน
- 2) กรณีทุจริตยา 1,400 ล้านบาท ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ถือเป็นตัวอย่างของเศรษฐศาสตร์การเมืองในระบบยาของประเทศไทย
- 3) กรณีวัคซีนไขหวัดใหญ่ 2009 : การผลักดันผ่าน World Health Assembly ให้มี WHA resolution ในการกำหนดให้ประเทศพัฒนาแล้วสามารถมีความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยี (Technology assistance) ให้กับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งนับเป็นการผลักดันในระดับโลก (Global) ต่อมาในกรอบเจรจาระดับภูมิภาค ASEAN+3 ได้ Resolution ดังกล่าวมาเจรจาท่องกับประเทศญี่ปุ่นให้เกิด Technology assistance จากประเทศญี่ปุ่นให้กับประเทศไทย ในกรณีการผลิตวัคซีนไขหวัดใหญ่

4. Quotations

“เพื่อให้ นักการทูตทำงานได้ดีสามารถเป็นผู้แทนประเทศของท่านได้ดียิ่งขึ้น ทางเราเองก็ต้องพยายามทำความเข้าใจทุกด้านรวมทั้งด้านสาธารณสุขด้วย อยากให้ทุกท่านลองติดตามความเป็นไปในโลก มันเป็นเรื่องของ power ใครดีใครได้” ดร.กัญญารัตน์ เวชชาชีวะ

“เราต้องไม่เป็นโนบิตะ ในเวทีการเจรจา” ดร.กัญญารัตน์ เวชชาชีวะ

“Meeting with the source full person can change the world” นพ.วิชัย โชควิวัฒน์